לְחֻמְרָא (כו) וְחַיָּב (ט) בְּצִיצִית וְאֵין יוֹצְאִין בּוֹ (י) (כז) בְּשַׁבָּת: ח כ[כ]קאפ"ה שֶׁהִיא פְּתוּחָה בְּעִנְיָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ אַרְבַּע כְּנָפוֹת, אִם יִקְבְּעוּ בָּהּ (כח) אֶשְׁטְרִינְג"ה (יא) (כט) * לַעֲשׂוֹתָהּ כְּסוּתוֹמָה כְּדֵי לְפוֹטְרָהּ מִצִּיצִית, אֵינוֹ מוֹעִיל תִּקּוּן זֶה אִם לֹא תִּהְיֶה קְבוּעָה מֵחֲצִי אַרְכָּהּ וּלְמַטָּה לְכָל הַפָּחוֹת, וְגַם שֶׁתִּהְיֶה קְבוּעָה לְמַטָּה מֵהַחָגוֹר לְמַעַן יִהְיֶה הָרֹב הַסָּתוּם רֹב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם, דְּאִם לֹא כֵּן יֵאָסֵר * מִשּׁוּם (ל) מַרְאִית הָעַיִן: ט לַהַכְנָפַיִם צָרִיךְ (לא) שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעוֹת * וְלֹא שֶׁיִּהְיוּ עֲגֻלּוֹת: י מִצְנֶפֶת פְּטוּרָה, אֲפִלּוּ שֶׁל אַרְצוֹת הַמַּעֲרָב שֶׁשָּׁנֵי רָאשֶׁיהָ מְשֻׁלָּכִים עַל כְּתֵפֵיהֶם וְגוּפָם, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּתְכַּסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ פָּטוּר, (לב) * כֵּיוָן שֶׁעִקָּרָהּ לְכִסּוֹת הָרֹאשׁ, דְּ'כְסוּתְךָ' אָמַר רַחֲמָנָא (דכ"ס כב יז) (יב) (לג) וְלֹא כְּסוּת הָרֹאשׁ: יא * כ[נ]סוּדָר שֶׁנּוֹתְנִין עַל הַצַּוָּאר

כ מְהָרִי"ק שָׁם.
ל מַהֲרַ"י אַבּוּהָב וְכֵן כָּתַב הַעִטּוּר (ח"ב דף עג:).
מ מַהֲרַ"י אַבּוּהָב וְכִפְתּוֹר וּפְרַח (פרק ס) וְאֶרְחוֹת חַיִּים (סי' ה).
נ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה סודר) מִכְּמָה טְעָמִים.

בְּאֵר הֵיטֵב

(ט) **בְּצִיצִית.** וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו. לְבוּשׁ, עוֹלַת תָּמִיד (סק"ח), מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ט' סָעִיף קָטָן ו' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם: (י) **בְּשַׁבָּת.** נִרְאֶה לִי אֲפִלּוּ לְכַרְמְלִית נָמֵי אָסוּר. מָגֵן אַבְרָהָם (שם), דְּלֹא כְּעוֹלַת תָּמִיד (שם): ח (יא) **לַעֲשׂוֹתָהּ כְּסוּתוֹמָה.** לָכֵן אֵין לַעֲשׂוֹת בְּטַלִּית קָטָן קְרָסִים לְמַטָּה מֵהַחָגוֹר, דְּהֲוֵי כְּסוּתוֹמָה. וּבְתִרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן רצ"ו כָּתַב דְּקְרָסִים לֹא חֲשִׁיבֵי חִבּוּר, אִם לֹא שֶׁנִּכְפְּפִין מֵאַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְהַתִּירָן אֶלָּא עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. וְאֶפְשָׁר דְּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב). כָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה יש לדקדק), יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּמִלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם ב' כְּנָפוֹת סָמוּךְ לַצַּוָּאר וּשְׁתֵּי כְּנָפוֹת סָמוּךְ לָאָרֶץ, לָמָּה אֵין מְטִילִין בָּהֶם צִיצִית. וְתַרַץ הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות ו) דְּמַאֲחַר דִּמְצִוַת צִיצִית הוּא שֶׁיִּחָזְרוּ שְׁתַּיִם לְפָנָיו וּשְׁתַּיִם לְאֲחָרָיו, וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ הֵם כָּל הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת לְפָנָיו וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישָׁן בְּעִנְיָן אַחֵר, אֵין חַיְּבִין בְּצִיצִית. לָכֵן נָהֲגוּ לְהָקֵל. וּמַלְבּוּשׁ שֶׁקּוֹרִין רא"ק, שֶׁמְּחַבֵּר לְמַעְלָה תְּחִיכַת בֶּגֶד מְרֻבַּעַת וּמַנַּח עַל כְּתֵפוֹ מֵאֲחוֹרָיו שֶׁקּוֹרִין קאלְנ"ר, פָּשׁוּט הוּא דְּפָטוּר, דְּהֲרֵי לְצַד מַעְלָה אֵין לוֹ כְּנָפוֹת רַק כְּנָפוֹת הַקָּאלְנ"ר הַמְּנַחִין לוֹ קְצָת מֵאֲחוֹרָיו, וְאֵין זֶה קְרָנוֹת הוֹאִיל וְאֵין שְׁתֵּי קְרָנוֹת שֶׁמֵּאֲחוֹרָיו מְכֻוָּנוֹת כְּנֶגֶד הַכְּנָפוֹת שֶׁלְּפָנָיו, עַד כָּאן לְשׁוֹן דַּרְכֵי מֹשֶׁה. וְכָתַב הַפְּרִי אַבְרָהָם (ס"ק יג), וּמִכָּל מָקוֹם יֵרָא שָׁמִים יַעֲשֶׂה קְרָן אַחַת עֲגֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בֵּית יוֹסֵף (שם) בְּשֵׁם הַזְּקֵנִים: י (יא) **וְלֹא כְּסוּת הָרֹאשׁ.** וּמַה שֶּׁעוֹשִׂין עֲטָרָה לַשֵּׁלִית, לֹא מִפְּנֵי שֶׁעֲקָרָהּ נַעֲשָׂה לִכְסוּי הָרֹאשׁ, אֶלָּא מִשּׁוּם הֶכֵּר שֶׁהַצִּיצִית הָעֶלְיוֹנִים לֹא יִתְחַלְּפוּ לְמַטָּה. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ח' סָעִיף קָטָן ד' כַּתַּבְתִּי שֶׁהָאַר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא הָיָה מַקְפִּיד עַל זֶה:

בֵּאוּר הַלָּכָה

הָעוֹר הָיָה רָבוּ סָתוּם, עַיֵּן שָׁם. **וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְהָא דְּקָיְמָא לָן דְּאַפְלּוּ אִם הַבֶּגֶד בְּעַצְמוּתוֹ הָיָה עָגֹל בְּלִי כְּנָף כְּלָל וְכִנְפוֹתָיו הָיָה שֶׁל עוֹר, אַפְלּוּ הָכִי חַיָּב בְּצִיצִית.** וְדִין זֶה דְּרָבוּ סָתוּם וּפְתוּחַ הָלְא מִשָּׁם לְמֵדִין, כִּדְאִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתוב בהג"מ). **וְעַיֵּן:**

ח * **לַעֲשׂוֹתָהּ כְּסוּתוֹמָה.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כט) בְּמַה שֶּׁכָּתַב דְּהוּא שֶׁנִּכְפְּפִין מְאֹד וְכוּ'. הוּא מֵהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) בְּשֵׁם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' רצו). וְאַף דְּאַחַר כָּךְ כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם [ב]דְּאֶפְשָׁר דְּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן שֶׁנִּרְאֶה כְּסוּתוֹם, וְהֶדְחֵק הַחַיִּים (דין בגדים שחריבים בציצית אות יג) הָעֶתִּיק אֶת דְּבָרָיו, עַיֵּן בְּאֵלֶּה רַבָּה (ס"ק יא) וּבְאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ סק"מ) שֶׁהִסְכִּימוּ עִם הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) וְהַסֵּפֶר זִכְרוֹנוֹת (פ"ג מענין מצות ציצית) לְהָקֵל. וְכֵן הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו הִקְשָׁה עַל זֶה. וּבִכְרֵט לְמָה שֶׁהֶעְתַּקְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סעיף קטן ל) בְּשֵׁם חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר דְּהַטַּלִּית קָטָן תָּמִיד תַּחַת בְּגָדָיו, וְאַף כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּרְשׁוּת הָרַבִּים הוּא בְּהֶצֵּנֵעַ, יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה מַרְאִית עַיִן, בְּדַאֲדַי הַדִּין בָּזֶה דְּמֻתָּר לְפִי מַנְהָגֵנוּ שֶׁאָנוּ הוֹלְכִין תָּמִיד בְּטַלִּית קָטָן תַּחַת הַבְּגָדִים:

* **מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן.** **מִשְׁמַע בְּלִבּוּשׁ וּבְעוֹלַת תָּמִיד** (סק"ח) **דְּהוּא הַדִּין הַבְּגָדִים שֶׁרְגִילִין שֶׁיִּהְיֶה רֹב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם וְלֹא מִצַּמְצֵם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ עָלָיו שֶׁהוּא מְבֻרָךְ לְבַטָּלָה. כָּתַב בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים** (לב הארץ ס"ח), **בְּגָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַרְבַּע כְּנָפוֹת וְלוֹבְשָׁם דֶּרֶךְ מִלְבּוּשׁ וְחוֹגֵר עֲלֵיהֶם בַּחֲגוֹרָתוֹ מַחֲצִי אַרְכָּה וּלְמַטָּה, אֲפִלּוּ אִם חוֹגֵר בְּחֹזֶק לֹא נִפְטָר עַל יְדֵי כֵּן מֵחִיּוּב צִיצִית, אֲבָל אִם קוֹבֵעַ בָּהֶם לוּלְאוֹת בִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים וְקוֹשְׁרָם בְּקֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם נִפְטָרִים עַל יְדֵי כֵּן מֵחִיּוּב צִיצִית, דְּאֶפְשָׁר דַּיֵּשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְכַלְאַיִם דְּעַל יְדֵי קְשִׁירָה נַעֲשָׂה חִבּוּר וְאִם כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ מִבְּטְלוּ מִתּוֹרַת אַרְבַּע כְּנָפוֹת, אוֹ לֹא, וְעַיֵּן שָׁם בְּמֵאִיר לָאָרֶץ:**

ט * **וְלֹא שֶׁיִּהְיוּ עֲגֻלּוֹת. צָרִיךְ עִיּוּן עַד כַּמָּה נִקְרָא בֶּשֶׁם עֲגֻלּוֹת, דְּאֵין מִצְנֶפֶת פְּטוּרָה לוֹמַר דְּעַל יְדֵי מַשֶּׁהוּ שֶׁיִּטְעֹג חֲדוֹ שֶׁל הַבֶּגֶד תִּפָּטֵר שׁוּב הַבֶּגֶד מִצִּיצִית,** דְּלֹא יְהֵא עָדִיף רִבּוּעַ הַבֶּגֶד מֵרִבּוּעַ הַמִּזְבֵּחַ דְּקַיְימָא לָן שָׁם בִּזְבָחִים ס"ב (ע"א) דְּרִבּוּעַ הַמִּזְבֵּחַ וְכֵן הַקְּרָנוֹת מְעַכֵּב, וַאֲפִלּוּ הָכִי קַיְימָא לָן בְּחֻלִּין י"ח (ע"א) דְּאִם נִפְגַּם הַמִּזְבֵּחַ פְּחוֹת מִטֶּפַח אוֹ כַּזַּיִת כָּשֵׁר, וְלֹא נִזְקַק שָׁם שׁוּם נִפְקָא מִנָּה בֵּין אִם נִפְגַּם בְּמָקוֹם חֲדוֹ שֶׁל קֶרֶן אוֹ בְּשְׁאָר מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ, מִשְּׁמַע דִּבְכָל גַּוְנֵי כְּשֵׁרָה. וְעַיֵּן בְּסֵכָּה דַּף מ"ט עַמּוּד א' בְּתוֹסְפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל שָׁכָךְ, דְּהַטַּעַם דְּלֹא בָּטֵל מִמֶּנּוּ עֲדַיִן שֵׁם רִבּוּעַ, אַף אֶפְשָׁר דַּיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהוּא גָּדוֹל בְּכַמּוּתוֹ לְעִנְיָנֵנוּ. **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

י * **כֵּיוָן שֶׁעִקָּרָהּ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לב). **וּבְאַרְצוֹת הַחַיִּים** (המאיר לארץ ס"ק מב) **הֶחְלִיט דְּאִם מִתְכַּסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ חַיָּב בְּצִיצִית, מִפְּנֵי כַּמָּה קֻשְׁיוֹת שֶׁהִקְשָׁה עַל הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְכֵאֶמֶת אֵין בָּהֶם נִדְאִי לִדְחוֹת דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ,** כְּמוֹ שֶׁאָבְאַר. א'. הַקְּשָׁה מִמַּה דְּאִיתָא בְּסִפְרֵי (דברים פסקא רלה) **[הוֹבֵא בְּבֵית יוֹסֵף** (ד"ה ובספר)] 'בָּהּ' (דברים כב יב) פָּרָט לְמַעֲטֶפֶת שֶׁאֵינוֹ מְכֻסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ. וּבֶאֱמֶת הוּא פְּשׁוּט דְּהָכִי פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְכְסוֹת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, דְּעִקָּרוֹ עָשׂוּי רַק לְכִסּוּת הָרֹאשׁ לְבַד. וְכֵן נִרְאֶה מִבַּאוּר הַגְּרָ"א שֶׁהֵבִיא בְּבַאוּרוֹ הֵיהֵא דְּהַסִּפְרִי, וַאֲפִלּוּ הָכִי לֹא הִשִּׂיג בָּזֶה עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וּמַה שֶּׁהֵבִיא עוֹד מֵהָאַרְחוֹת חַיִּים (סי' ה) שָׁכָתַב בָּשֵׁם בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת דְּמִטְּעָנָא אֵין רְאוּיָה לְצִיצִית, דְּאֵין רְאוּי לְצִיצִית אֶלָּא כְּסוּת הַחוֹפֶה רֹב גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, נְמִי הָכִי פֵּרוּשׁוֹ, דְּזַקָא אִם נַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה לִהְיוֹת חוֹפֶה רֹב גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזֶה דְּעִקָּרוֹ נַעֲשָׂה לְכְסוֹת הָרֹאשׁ בִּלְבַד, וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא הַגְּרָ"א רְאָיָה מִכְּלֵי כְּסוּת (כלאים פ"ט מ"ה), עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁהֵבִיא עוֹד מִפֶּה שָׁכָתַב הָאַרְחוֹת חַיִּים, בַּפִּפְרֵי מַמְעֵט כְּסוּת הָרֹאשׁ מִכְּסוּתְךָ, דְּהֵאי לָאו כְּסוּת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁל קָטָן פְּטוּרָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וּמִשְּׁמַע הָא אִם מְכַסֶּה בּוֹ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁל גָּדוֹל חַיָּבֶת, עַיֵּן שָׁם, אֵינָהּ רְאָיָה כְּלָל, דִּכְכָל הֲלָכוֹת צִיצִית לֹא מָצִינוּ חִלּוּק בֵּזֶה, וְאִדְרַבָּה מָצִינוּ בְּכָל מָקוֹם דְּזֵהוּ שִׁעוּר בֶּגֶד לְעִנְיַן צִיצִית, וְעַל כֵּן לֹא הֶצְרִיךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ יוֹתֵר רְחָבָתָא, וְהָא דְּלֹא נָקַט סְתָם רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ דְּבָר הַהוֶה נָקֵט. גַּם מַה דְּהִקְשָׁה עַל מַה שֶּׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (שם) דְּלִכְפּוּתוֹ וְקָרַע (פרק ס) אֲפִלּוּ אִם מְכַסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ פְּטוּר, מִדִּבְרֵי הַכְּפּוּתוֹ וְקָרַע גּוּפָא שֶׁהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף דְּחַיָּב אֶת הַמַּעֲטֶפֶת שֶׁל בְּנֵי אַרְצוֹת הַמַּעֲרָב, וּכְבָר הִקְשָׁה קוֹשְׁיָא זוֹ הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות אות סב), וּבֶאֱמֶת גַּם זֶה אֵינוֹ, דְּהִנֵּה כְּמוֹ שֶׁתֵּרֵץ הָאַלְיָה זוֹטָא (סק"ח) דְּהַכַּוָּנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְכְסוֹת אֲבָל הוּא אֵינוֹ מְכַסֶּה אֶת עַצְמוֹ, וְכֵן הוּא בְּהַדְיָא בִּדְרָכֵי מֹשֶׁה הָאָרֹךְ (ד"ה היא של עור) לְפִי דִּבְרֵי הַכְּפּוּתוֹ וְקָרַע, עַיֵּן שָׁם. וּבְחִנָּם דָּחוּ הָאַרְצוֹת הַחַיִּים. וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הָאַרְצוֹת הַחַיִּים עַל זֶה דְּהָא כָּאן בְּשֶׁלְחָנוֹ הַטָּהוֹר בְּאֵר בְּהַדְיָא דַּאֲפִלּוּ מְכַסֶּה אֶת עַצְמוֹ פָּטוּר, פְּשׁוּט דְּזֶה כָּתַב לְפִי מַסְקָנָתוֹ בְּהַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה סודר) דְּבָרִי סְפָרַד לֹא סְבִירָא לְהוּ כְּהַכַּפּוּתוֹ וְקָרַע, וְהוּא פּוֹסֵק כְּוָתִיקוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב (בהסי"א) [בְּסָעִיף י"א]. [ג]**וְהָרוֹצֶה לְהַחְמִיר יַעֲשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה:**

יא * **סוּדָר שֶׁנּוֹתְנִין וְכוּ' פְּטוּרִים.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לז). **וְהִסְתַּעֵם לָזֶה כְּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף** (ד"ה סודר) **שֶׁעִקַּר הֲבָאַת הַסּוּדָרִים הֵהֵם מִתְּחִלָּה הוּא כְּדֵי לְהִתְעַטֵּף בְּהֶם סְבִיבוֹת הָרֹאשׁ מִפְּנֵי הַקֹּר וְלַעֲשׂוֹת צֵל עַל הָרֹאשׁ בִּזְמַן הַחֹם, וְגַם לְכִסּוּת בֵּה הָרֹאשׁ בְּהַחְתִּיכוֹת הַבֶּגֶד בְּעֵת שֶׁהוּא עוֹלֶה לְקָרֵא בַּתּוֹרָה, וְלָכֵן אַף שֶׁרֹּב הַיּוֹם הוּא מְבִיאָהּ עַל הַגַּוּוּ שׁוּב הָוֵי לֵיהּ כְּסוּת רֹאשׁ, וּפָטוּר. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר שֶׁעִקַּר הֲבָאַת הַסּוּדָרִים הֵהֵם הוּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְכִמָּה דְּבָרִים, לְחַגֵּר בָּהֶם כְּשֶׁעוֹשִׂים שׁוּם**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לד) לְבוּשׁ (ס"ז) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא): (לה) אַלְיָה רַבָּה (ס"ק יא) וּנְהַר שָׁלוֹם (סק"ג) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס"ק לד) וְגַם הַחַיִּי אָדָם (בנשמת האדם כלל יא סק"ב) מְצַדֵּד לְהָקֵל: ח (לו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' רצו): י (לז) מִבַּאוּר הַגְּרָ"א (סק"ח) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ס):

[א]**יקוטי דברי הרב:** אבל בשו"ע הרב (סט"ז) כתב: ואפילו לכרמלית שאין בו אלא איסור דרבנן אין יוצאין בו, ולא אמרו ספק דבריהם להקל אלא כשכבר נעשה הספק איסור אבל אסור לעשות ספק איסור דרבנן לכתחילה. [ב] וכן כתב בשו"ע הרב (סי"ח): וגם יזהר שלא לקבוע בו קרסים למטה מן החגור ואפילו אם הוא למעלה מן חציו, כגון שהטלית קטן ארוך מאד, מכל מקום אסור מפני מראית העין, ואפילו אם אין הקרסים נכפפים מאד באופן שאפשר לפתחם בנקל אפילו הכי אסור מפני מראית העין. [ג] ובשו"ע הרב (סי"ב) לא הזכיר חומרא זו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בְּמַלְכוּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָא בְּעַרְבֵי שי״ד, וְכֵן בִּיקֵ״א שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּסִפְרָד עַל כְּתָפֵיהֶם, (לד) פְּטוּרִים: **יב** [ס]מַלְבּוּשִׁים שֶׁמְּמַצְרַיִם הַנִּקְרָאִים גוּחַא״ש, וְכֵן מִינְטִינְ״י וְדוֹלַאמְנִי״ש וְקַאפְּטָאנִי״ש וְפִידִינְי״ש שֶׁבְּתוֹגַרְמָה, (לה) אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַרְבַּע כְּנָפַיִם פְּטוּרִים. (הַגְּהָה: וְהוּא הַדִּין מַלְבּוּשִׁים שֶׁל גְּלִילוֹת בְּנֵי אַשְׁכְּנַז וּסְפָרַד, (לו) *הוֹאִיל וְאֵין כַּנְפֵיהֶם עֲשׂוּיִין שֶׁיִּהְיוּ (יג) [יג] שְׁנַיִם לְפָנֵיהֶם (לז) וּשְׁנַיִם לְאַחֲרֵיהֶם מְכֻנָּיִם זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, פְּטוּרִים) (בית יוסף (ד״ה יש לומקק) לפי סברת מהרי״ק (שורש קמט)):

יא דִּינֵי חוּטֵי הַצִּיצִית. וּבוֹ ט״ו סְעִיפִים:

א (א) [א]הַחוּטִין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ (ג) [א] (ב) טְווּיִין לִשְׁמָן, (הַגְּהָה: וְיֵשׁ מַחְמִירִין אֲפִלּוּ לְנַפְּצָן לִשְׁמָן (מרדכי (פ׳ תפקע) ואגור סימן כ״ג), וְהַמְנָהָג (ג) לְהָקֵל בַּנִּפּוּץ) (ד) *[ב]שֶׁיֹּאמַר (ה) בְּתְחִלַּת

א מנחות מ״ב (ע״ב) סָבָה (י״ז) [ט] (ע״א) כְּשְׁמוּאֵל קְרֵי״ף (והלכות קטנות יב:) וְהָרֹא״שׁ (שם סי׳ יד).

ב קְרִדְכִי הִלְכוֹת צִיצִית (תתקסט).

בְּאֵר הֵיטֵב

יב (יג) שְׁנַיִם לְפָנֵיהֶם. וְאֵיזֶה אֲנָשִׁים מְקַפְּלִין חֵלֶק א׳ מֵהַשְּׁלִית מֵאֹד עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה דַּק וְאֵינוֹ מְכֻסֶּה כְּלָל רַק הַצְּוָאר וְכִנָּתָן שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי צִיצִית לְאַחֲרֵיהֶם, אֵין זֶה מִן הַמֻּבְחָר, דְּאִם כֵּן אֵין כָּאן כִּסּוּי גּוּף אֶלָּא כִּסּוּי רֹאשׁ. וְיוֹתֵר טוֹב כְּמִנְהָג הַתּוֹגַרְמִים שֶׁהַיָּד מְפַסֶּקֶת בֵּחֲצִי הַשְּׁלִית, בְּאֹפֶן שֶׁמִּשְּׁנֵי הָעֲדָדִים יִהְיֶה אַחַת מֵהַצִּיצִית לְפָנָיו וְחֵלֶק לְאַחֲרָיו, ט״ז (סק״י). וּבְתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן צ״ב לֹא כָּתַב כֵּן, עַיֵּן שָׁם:

א (ג) טְווּיִין לִשְׁמָן. וְאִם טָוָן חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן וְגָדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, עַיֵּן בְּסִימָן רְחַב הַשְּׁלִית), וְטַעֲמָא נְרְאֶה מְשׁוּם דְּאָז מִיד בְּשָׁעַת בְּרָכָה מַחְזִיר שְׁתֵּי צִיצִית לְפָנָיו, וְהַחֵשׁ שֶׁיִּהְיוּ נִגְרָרִים כּוּ׳ אֵינוֹ חֵשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין נִגְרָרִים בְּקַבָּע רַק עַל יְדֵי מְצוָתוֹ שֶׁמַּחֲזִיר שְׁתֵּים כּוּ׳ נִגְרָרִים לְפָנָיו, וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ הֵם כָּל הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת לְפָנָיו וְאִי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישָׁן בְּעִנְיָן אַחֵר, אֵין חַיָּבִין בְּצִיצִית. וְזֶהוּ מַה שֶּׁכָּתַב הוֹאִיל וְאֵין כַּנְפֵיהֶם עֲשׂוּיִין וְכוּ׳. וּמַלְבּוּשׁ שֶׁקּוֹרִין רָא״ק, שֶׁמְּחַבֵּר לְמַעְלָה חֲתִיכַת בֶּגֶד מְרֻבַּעַת וּמַנִּח עַל כְּתֵפָיו מֵאֲחוֹרָיו שֶׁקּוֹרִין קָאלָנְע״ר, [א]פְּשׁוּט הוּא דְּפָטוּר, שֶׁהֲרֵי לְצַד מַעְלָה אֵין לוֹ כְּנָפוֹת רַק כְּנָפוֹת הַקָּאלָנְע״ר הַמֻּנָּחִין לוֹ קְצָת מֵאֲחוֹרָיו, וְאֵין זֶה קְרָנוֹת הוֹאִיל וְאֵין הַשְּׁנֵי קְרָנוֹת שֶׁמֵּאֲחוֹרָיו מְכֻנָּנוֹת נֶגֶד הַכְּנָפוֹת שֶׁלְּפָנָיו, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה. וְכָתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג), יַעַן שֶׁהֲלָכָה זוֹ רוֹפֶפֶת בִּידֵי הַגְּאוֹנִים וְלֹא מָצְאוּ טַעַם נָכוֹן [כִּי גַּם עַל טַעַם דְּרָכֵי מֹשֶׁה יֵשׁ לְפַקֵּפֵק הַרְבֵּה, כְּמוֹ שָׁכָתַב הַמְּגִדִּים (א״א ס״ק יג)], עַל כֵּן יֵרָא שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה קֶרַח אַחַת עֲגָלָה, כְּמוֹ שָׁכָתַב בֵּית יוֹסֵף (שם) בְּשֵׁם הַזְּקֵנִים. וְכֵן דַּעַת הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּבְכָרְט בְּיָמֵינוּ בְּאוֹתָן הַבְּגָדִים שֶׁנֶּהֱגוּ מֵחָדָשׁ לַעֲשׂוֹתָן פְּתוּחִים מֵאַחֲרֵיהֶם [וְהוּא הַבֶּגֶד הַנִּקְרָא קַאפָּאטָ״ע], וּמְצוּי הוּא כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁרָבּוּ פְּתוּחִין, וּלְפִי דִּבְרֵי הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה חַיָּב הוּא בְּצִיצִית, שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּי כְּנָפוֹת שֶׁלְּאַחֲרָיו מְכֻנּוֹת כְּנֶגֶד שְׁתֵּי כְּנָפוֹת שֶׁלְּפָנָיו. עַל כֵּן הָרְוָצֶה לְפְטֹר עַצְמוֹ מְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת שָׁם עַל כָּל פִּנִּים קֶרַח אַחַת מֵאוֹתָן אַרְבַּע כְּנָפוֹת עֲגָלָה וְתִפְטֹר מִן הַצִּיצִית, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ט׳, וְעַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה. וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיְּעַגֵּל עוֹד שְׁתֵּי קְרָנוֹת כְּדֵי שֶׁתִּשָּׁאֵר רַק בַּת אַחַת שֶׁשָּׁה: (לז) **וּשְׁנַיִם לְאַחֲרֵיהֶם.** מִזֶּה הַלָּשׁוֹן (לט) נִמְשָׁךְ שֶׁגָּגָה לְאֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּקַפְּלִין חֵלֶק אֶחָד מֵהַשְּׁלִית מְאֹד עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה דַּק וְאֵין מְכֻסֶּה כְּלָל רַק הַצַּוָּאר, וְכִנָּתָן שֶׁיִּהְיֶה שְׁתֵּי צִיצִית לְאַחֲרֵיהֶם מַמָּשׁ עַל כְּתֵפֵיהֶם, וְאֵין זֶה מִן הַמֻּבְחָר, דְּאִם כֵּן אֵין כָּאן כִּסּוּי גּוּף אֶלָּא כִּסּוּי רֹאשׁ. וְיוֹתֵר טוֹב כְּמִנְהָג הַתּוֹגַרְמִים שֶׁהַיָּד מְפַסֶּקֶת בֵּחֲצִי הַשְּׁלִית, בְּאֹפֶן שֶׁמִּשְּׁנֵי הָעֲדָדִין יִהְיֶה אַחַת מֵהַצִּיצִית לְפָנָיו וְחֵלֶק לְאַחֲרָיו נִמְצְאוּ מִקְרֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו נִמְצְאוּ מִקְרֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְלָכֵן דַּי בְּהַפְסֵק הַיָּד:

א (א) **הַחוּטִין.** לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (עי׳ ציצית פ״ב ה״ז): הַמּוֹצֵא חוּטֵי צִיצִית בַּשּׁוּק אֲפִלּוּ פְּסוּקִים וּשְׁזוּרִים, פְּסוּלִים, דְּטָרַח אִינִישׁ לַעֲשׂוֹת חוּטֵי כְּעֵין צִיצִית, וְאִם כֵּן שָׁמָּא לֹא נַעֲשָׂה לְשֵׁם צִיצִית. [ג]וְהַמַּגִּיד מִשְׁנָה (שבת פי״ט הכ״ד) חוֹלֵק, וְגַם בְּכָסָף מִשְׁנֶה (ציצית שם) כָּתַב דְּהָרַמְבַּ״ם בְּתְשׁוּבָה (פאר הדור סי׳ כב) חָזַר בּוֹ אַחַר כָּךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹן הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק״א). וְהַגְּרָ״א בְּבֵאוּרָיו בְּסִימָן ש״א (סמ״ב) כָּתַב דְּהַדִּין הוּא עִם הָרַמְבַּ״ם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּרֹאשׁוֹנָה, עַיֵּן שָׁם: **(ב) טְווּיִין לִשְׁמָן.** וְהוּא (ג) דִּבֵּר תּוֹרָה, דִּכְתִיב (דברים כב יב) 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' לְשֵׁם חוֹבָךְ: **(ג) לְהָקֵל בַּנִּפּוּץ.** דְּמַה דִּכְתִיב 'תַּעֲשֶׂה לָךְ' הַיְנוּ מִשְׁרָה וְאֵילָךְ, שֶׁאָז הִיא עִקַּר עֲשִׂיַּת הַגְּדִילִים. וְעַיֵּן בְּפְרִישָׁה (דרישה סק״א) בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל מִפְּרָאג שֶׁמְּסַכִּים [ד]דְּלִכְתְחִלָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר לִנְפֹּץ לִשְׁמָהּ: **(ד) שֶׁיֹּאמַר.** בְּפֵרוּשׁ, (ג) לֹא בְּמַחֲשָׁבָה בְּעָלְמָא, וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד צָרִיךְ עִיּוּן אִי מַהֲנֵי מַחֲשָׁבָה. וְעַיֵּן בְּסִימָן ל״ב סְעִיפִים ח׳ וי״ט, וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שָׁם (סעיפים ח, יט): **(ה) בְּתְחִלַּת.** (ג) אֲפִלּוּ לְיוֹמָא אָחֳרָא,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יא (לד) **פְּטוּרִים.** אַף שֶׁהָיָה מַחְזִיק אוֹתָהּ הַחֲתִיכָה כְּאֻמָּה אוֹ אַמָּתַיִם וְיֵשׁ כְּדֵי לְכַסּוֹת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שֶׁל קָטָן, אֲפִלּוּ הָכִי פְּטוּרִים. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה סודר): **יב** (לה) **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם וְכוּ׳.** הַטַּעַם עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה יש לדקדק): (לו) **הוֹאִיל וְאֵין וְכוּ׳.** דְּהִנֵּה הַבַּיִת יוֹסֵף כָּתַב, יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שְׁתֵּי כְּנָפוֹת סָמוּךְ לְצַוָּאר וּשְׁתֵּי כְּנָפוֹת סָמוּךְ לָאָרֶץ, לָמָּה אֵין מַטִּילִין בָּהֶם צִיצִית, וְתֵרֵץ עַל זֶה כַּמָּה תֵּרוּצִים, וְדָחָה אוֹתָם הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות ו) וְאָמַר הוּא טַעַם לְהַמְנָהָג, דְּמַאֲחַר דְּמִצְוַת צִיצִית הוּא לְכַתְּחִלָּה שֶׁיְּחַזֵּיר שְׁתַּיִם לְפָנָיו וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרָיו, וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ הֵם כָּל הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת לְפָנָיו וְאִי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישָׁן בְּעִנְיָן אַחֵר, אֵין חַיָּבִין בְּצִיצִית. וְזֶהוּ מַה שֶּׁכָּתַב הוֹאִיל וְאֵין כַּנְפֵיהֶם עֲשׂוּיִין וְכוּ׳. וּמַלְבּוּשׁ שֶׁקּוֹרִין רָא״ק, שֶׁמְּחַבֵּר לְמַעְלָה חֲתִיכַת בֶּגֶד מְרֻבַּעַת וּמַנִּח עַל כְּתֵפָיו מֵאֲחוֹרָיו שֶׁקּוֹרִין קָאלָנְע״ר, [א]פְּשׁוּט הוּא דְּפָטוּר, שֶׁהֲרֵי לְצַד מַעְלָה אֵין לוֹ כְּנָפוֹת רַק כְּנָפוֹת הַקָּאלָנְע״ר הַמֻּנָּחִין לוֹ קְצָת מֵאֲחוֹרָיו, וְאֵין זֶה קְרָנוֹת הוֹאִיל וְאֵין הַשְּׁנֵי קְרָנוֹת שֶׁמֵּאֲחוֹרָיו מְכֻנָּנוֹת נֶגֶד הַכְּנָפוֹת שֶׁלְּפָנָיו, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה. וְכָתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג), יַעַן שֶׁהֲלָכָה זוֹ רוֹפֶפֶת בִּידֵי הַגְּאוֹנִים וְלֹא מָצְאוּ טַעַם נָכוֹן [כִּי גַּם עַל טַעַם דְּרָכֵי מֹשֶׁה יֵשׁ לְפַקֵּפֵק הַרְבֵּה, כְּמוֹ שָׁכָתַב הַמְּגִדִּים (א״א ס״ק יג)], עַל כֵּן יֵרָא שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה קֶרַח אַחַת עֲגָלָה, כְּמוֹ שָׁכָתַב בֵּית יוֹסֵף (שם) בְּשֵׁם הַזְּקֵנִים. וְכֵן דַּעַת הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּבְכָרְט בְּיָמֵינוּ בְּאוֹתָן הַבְּגָדִים שֶׁנֶּהֱגוּ מֵחָדָשׁ לַעֲשׂוֹתָן פְּתוּחִים מֵאַחֲרֵיהֶם [וְהוּא הַבֶּגֶד הַנִּקְרָא קַאפָּאטָ״ע], וּמְצוּי הוּא כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁרָבּוּ פְּתוּחִין, וּלְפִי דִּבְרֵי הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה חַיָּב הוּא בְּצִיצִית, שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּי כְּנָפוֹת שֶׁלְּאַחֲרָיו מְכֻנּוֹת כְּנֶגֶד שְׁתֵּי כְּנָפוֹת שֶׁלְּפָנָיו. עַל כֵּן הָרְוָצֶה לְפְטֹר עַצְמוֹ מְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת שָׁם עַל כָּל פִּנִּים קֶרַח אַחַת מֵאוֹתָן אַרְבַּע כְּנָפוֹת עֲגָלָה וְתִפְטֹר מִן הַצִּיצִית, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ט׳, וְעַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה. וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיְּעַגֵּל עוֹד שְׁתֵּי קְרָנוֹת כְּדֵי שֶׁתִּשָּׁאֵר רַק בַּת אַחַת שֵׁשׁ, כִּי עַתָּה הִיא בַּת שֵׁשׁ. (לז) **וּשְׁנַיִם לְאַחֲרֵיהֶם.** מִזֶּה הַלָּשׁוֹן (לט) נִמְשָׁךְ שְׁגָגָה לְאֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּקַפְּלִין חֵלֶק אֶחָד מֵהַשְּׁלִית מְאֹד עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה דַּק וְאֵין מְכֻסֶּה כְּלָל רַק הַצַּוָּאר, וְכִנָּתָן שֶׁיִּהְיֶה שְׁתֵּי צִיצִית לְאַחֲרֵיהֶם מַמָּשׁ עַל כְּתֵפֵיהֶם, וְאֵין זֶה מִן הַמֻּבְחָר, דְּאִם כֵּן אֵין כָּאן כִּסּוּי גּוּף אֶלָּא כִּסּוּי רֹאשׁ. וְיוֹתֵר טוֹב כְּמִנְהָג הַתּוֹגַרְמִים שֶׁהַיָּד מְפַסֶּקֶת בֵּחֲצִי הַשְּׁלִית, בְּאֹפֶן שֶׁמִּשְּׁנֵי הָעֲדָדִין יִהְיֶה אַחַת מֵהַצִּיצִית לְפָנָיו וְחֵלֶק לְאַחֲרָיו נִמְצְאוּ מִקְרֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו נִמְצְאוּ מִקְרֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְלָכֵן דַּי בְּהַפְסֵק הַיָּד:

א (א) **הַחוּטִין.** לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (עי׳ ציצית פ״ב ה״ז): הַמּוֹצֵא חוּטֵי צִיצִית בַּשּׁוּק אֲפִלּוּ פְּסוּקִים וּשְׁזוּרִים, פְּסוּלִים, דְּטָרַח אִינִישׁ לַעֲשׂוֹת חוּטֵי כְּעֵין צִיצִית, וְאִם כֵּן שָׁמָּא לֹא נַעֲשָׂה לְשֵׁם צִיצִית. [ג]וְהַמַּגִּיד מִשְׁנָה (שבת פי״ט הכ״ד) חוֹלֵק, וְגַם בְּכָסָף מִשְׁנֶה (ציצית שם) כָּתַב דְּהָרַמְבַּ״ם בְּתְשׁוּבָה (פאר הדור סי׳ כב) חָזַר בּוֹ אַחַר כָּךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹן הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק״א). וְהַגְּרָ״א בְּבֵאוּרָיו בְּסִימָן ש״א (סמ״ב) כָּתַב דְּהַדִּין הוּא עִם הָרַמְבַּ״ם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּרֹאשׁוֹנָה, עַיֵּן שָׁם: **(ב) טְווּיִין לִשְׁמָן.** וְהוּא (ג) דִּבֵּר תּוֹרָה, דִּכְתִיב (דברים כב יב) 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' לְשֵׁם חוֹבָךְ: **(ג) לְהָקֵל בַּנִּפּוּץ.** דְּמַה דִּכְתִיב 'תַּעֲשֶׂה לָךְ' הַיְנוּ מִשְׁרָה וְאֵילָךְ, שֶׁאָז הִיא עִקַּר עֲשִׂיַּת הַגְּדִילִים. וְעַיֵּן בְּפְרִישָׁה (דרישה סק״א) בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל מִפְּרָאג שֶׁמְּסַכִּים [ד]דְּלִכְתְחִלָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר לִנְפֹּץ לִשְׁמָהּ: **(ד) שֶׁיֹּאמַר.** בְּפֵרוּשׁ, (ג) לֹא בְּמַחֲשָׁבָה בְּעָלְמָא, וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד צָרִיךְ עִיּוּן אִי מַהֲנֵי מַחֲשָׁבָה. וְעַיֵּן בְּסִימָן ל״ב סְעִיפִים ח׳ וי״ט, וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שָׁם (סעיפים ח, יט): **(ה) בְּתְחִלַּת.** (ג) אֲפִלּוּ לְיוֹמָא אָחֳרָא,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְקַמָּאי, וּכְדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים הָנָּזֹה: **יב** [יג] **שְׁנַיִם לְפָנֵיהֶם.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁבְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב לֹא כָּתַב כֵּן, נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה בְּגוּף הַתְּשׁוּבָה, רַק מַה שֶּׁהִתְפִּיק בְּלֻקָּט הַקֹּמַח (הל׳ ציצית ד״ה יחתר טוב) שֶׁכָּתַב, יוֹתֵר טוֹב לְהַחֲזִיר שְׁתֵּי צִיצִית לְאַחֲרָיו עַל יְדֵי שֶׁכּוֹרְכִין כּוּ׳. וְאִמְנָם נִרְאֶה שֶׁגַּם הוּא לֹא רָאָה בְּגוּף הַסֵּפֶר רַק בַּפַּתְחוֹת שָׁם, כִּי הוּא מַעְתִּיק כִּלְשׁוֹן הַפַּתְחוֹת מַמָּשׁ, וְהַכּוֹתֵב אוֹתוֹ שָׁגַג וְכָתַב שָׁמָּה שֶׁכָּתַב בְּהַתְחָלַת הַתְּשׁוּבָה יֵשׁ נוֹהֲגִין כּוּ׳ שֶׁמַּתְחִילָה מְשִׂימִין כָּל הַצִּיצִית לְפָנָיו וְאַחַר כָּךְ כּוֹרְכִין הַצַּד הָאֶחָת שֶׁל הַשְּׁלִית כּוּ׳ וְאָז הוּא עֲדַיִן טָפֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִגְרָרִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע, הוּא מִסְתַּבְּרוּתוֹ גַּם כֵּן. וְנִשְׁמַט מִנֶּגֶד עֵינָיו מַה שֶּׁכָּתַב, אֲבָל הַדְּרָךְ הַבָּא בְּשְׁאֵלָה עֲדַיִן טָפֵי (הַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשּׁ״ז (סק״י) שֶׁמַּחֲלִיקִים בְּיָדָיִם אֶת

א [א] **טְווּיִין לִשְׁמָן.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן שָׁם בְּסִימָן ת״ס שֶׁדַּעַת הַשּׁ״ז שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַקָּטָן אֵינוֹ בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, רַק שֶׁהוּא בֶּן דַּעַת לְהָבִין מַה שְּׁזֶה אוֹמֵר לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳. וּבְחָק יַעֲקֹב שָׁם (סק״ג) תּוֹפֵס עִקַּר כְּמַהֲרִי״ל (הל׳ עסק המצות) שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְהֵיכִי דְּקָטָן וְגָדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו לֹא מְהַנֵּי, וְזֶה דַּעַת הָרַשְׁבָּ״א (בתשובות ח״א סי׳ כז) שֶׁהַבֵּיא

בֵּאוּר הַלָּכָה

עֲבוֹדַת מֹשֶׁא, לְקַנֵּחַ בָּהֶם אֶת הַיְדִים, וְלִצְרוֹר בָּהֶם מָעוֹת, וּלְהָבִיא בָּהֶם פֵּרוֹת, וּלְקַנֵּחַ הַזֵּעָה וכו׳, אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱנִין בָּהֶם בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחַמָּה וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, בֵּיוָן שֶׁהֲבָאתָם אֵינָהּ לְכָךְ לֹא חֲשִׁיבָה וְלֹא קְרִינַן 'אֲשֶׁר תִּכְסֶה בָּהּ'. וְלָזֶה הַטַּעַם הָאַחֲרוֹן מִשְׁמַע שֶׁהִסְכִּימוּ הַמְּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג) וְהַגְּרָ״א שֶׁהִתְּעִיקְּרוּהוּ בְּבֵאוּרָם. וּלְפִי זֶה נִרְאֶה, בְּמִקּוֹמֵנוּ שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ מֵחָדָשׁ גַּם כֵּן לְהַעֲלוֹת בְּמִין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה שֶׁל אַמָּה וְיוֹתֵר עַל הַכְּתֵפַיִם וְאֵין בָּזֶה שׁוּם טַעַם מֵאֵלֶּה הַטְּעָמִים כְּפִי שִׁיְּדוּעַ לָנוּ, שֶׁחַיָּב בְּצִיצִית. אַךְ לְטְעָמִים אֲחֵרִים שֶׁהֵבִיא בְּבֵית יוֹסֵף דְּאִפְשָׁר דְּדוֹקָא דֶּרֶךְ לְבִישָׁה וְלֹא הֲעָלָאָה אוֹ מְשׁוּם דְּאֵינוֹ רַק לְכִבּוּד וְלֹא מִפְּנֵי הַקֹּר וְהַחֹם, אֶפְשָׁר דַּיִּשׁ לְהָקֵל. אַךְ הָרַבֵּה חוֹלְקִים עַל אֵלּוּ הַטְּעָמִים כַּמְבֹאָר בְּבֵית יוֹסֵף וּבִדְרָכֵי מֹשֶׁה (אות ו), עַל כֵּן יִרְא שָׁמַיִם יַעֲשֶׂה קֶרַח אַחַת עֲגָלָה:

יב * **הוֹאִיל וְאֵין כַּנְפֵיהֶם עֲשׂוּיִין וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק לו) מַה שֶּׁהַעְתַּקְנוּ אֶת דִּבְרֵי הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) בְּשֵׁם הַזְּקֵנִים. וְכֵן דַּעַת הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּבְכָרְט בְּיָמֵינוּ בְּאוֹתָן הַבְּגָדִים שֶׁנֶּהֱגוּ מֵחָדָשׁ לַעֲשׂוֹתָן פְּתוּחִים מֵאַחֲרֵיהֶם [וְהוּא הַבֶּגֶד הַנִּקְרָא קַאפָּאטָ״ע], וּמְצוּי הוּא כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁרָבּוּ פְּתוּחִין, וּלְפִי דִּבְרֵי הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה חַיָּב הוּא בְּצִיצִית, שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּי כְּנָפוֹת שֶׁלְּאַחֲרָיו מְכֻנּוֹת כְּנֶגֶד שְׁתֵּי כְּנָפוֹת שֶׁלְּפָנָיו. עַל כֵּן הָרְוָצֶה לְפְטֹר עַצְמוֹ מְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת שָׁם עַל כָּל פִּנִּים קֶרַח אַחַת מֵאוֹתָן אַרְבַּע כְּנָפוֹת עֲגָלָה וְתִפְטֹר מִן הַצִּיצִית, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ט׳, וְעַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה. וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיְּעַגֵּל עוֹד שְׁתֵּי קְרָנוֹת כְּדֵי שֶׁתִּשָּׁאֵר רַק בַּת אַחַת שֵׁשׁ, כִּי עַתָּה הִיא בַּת שֵׁשׁ. (לז) **וּשְׁנַיִם לְאַחֲרֵיהֶם.** מִזֶּה הַלָּשׁוֹן (לט) נִמְשָׁךְ שְׁגָגָה לְאֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּקַפְּלִין חֵלֶק אֶחָד מֵהַשְּׁלִית מְאֹד עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה דַּק וְאֵין מְכֻסֶּה כְּלָל רַק הַצַּוָּאר, וְכִנָּתָן שֶׁיִּהְיֶה שְׁתֵּי צִיצִית לְאַחֲרֵיהֶם מַמָּשׁ עַל כְּתֵפֵיהֶם, וְאֵין זֶה מִן הַמֻּבְחָר, דְּאִם כֵּן אֵין כָּאן כִּסּוּי גּוּף אֶלָּא כִּסּוּי רֹאשׁ. וְיוֹתֵר טוֹב כְּמִנְהָג הַתּוֹגַרְמִים שֶׁהַיָּד מְפַסֶּקֶת בֵּחֲצִי הַשְּׁלִית, בְּאֹפֶן שֶׁמִּשְּׁנֵי הָעֲדָדִין יִהְיֶה אַחַת מֵהַצִּיצִית לְפָנָיו וְחֵלֶק לְאַחֲרָיו נִמְצְאוּ מִקְרֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו נִמְצְאוּ מִקְרֵי לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְלָכֵן דַּי בְּהַפְסֵק הַיָּד:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יב (לט) ט״ז (סק״י) וּלְבוּשֵׁי שְׂרָד (ד״ה ט״ו סק״י):

א (ל) פְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א): **(ג)** פְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א) וְהַגְּרָ״א (סק״ג ד״ה שיאמר): **(ג)** פְּרִי מְגַדִּים (שם) וְכֵן מַשְׁמַע בְּשַׁבָּת צ״א עַמּוּד א׳, עַיֵּן שָׁם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכ״כ בשו״ע הרב (סכ״ג). ובסידור כתב שצריך ליזהר לעשות הכנפות שלמעלה עגולות כדי לפטרם מציצית לדברי הכל. **ב]** וכן כתב בשו״ע הרב (סי׳ כ ס״ה): המוצא חוטי ציצית בשוק אם הם שזורין ומופסקין לד׳ חוטין ארוכין כשרים שבודאי לשם ציצית נעשו. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ג) כתב: ויש בעלי נפש שמחמירין על עצמן אפילו בניפוץ הצמר אבל אין נוהגין כן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah